

Ufærdige tanker

* 'Du er ikke alene, der er en som følger dig' er et kendt uddrag fra en Sebastian-klassiker. Fra den gang i 1978, hvor vi også forholdt os bekymret til at være alene. I dag synes kuren mod at være alene strengere i tekst og tone: Du må ikke være alene. Andre skal være med dig! 2004-budet hænger sammen med tiltroen til samspil, samarbejde, medinddragelse, medindflydelse, medejerskab, tværfaglige teams, projektarbejde i projektgrupper, dialog-ledelse etc. Vores formuleringer om hinanden kan ikke undvære disse ord. Og sådanne sætnings-selvfolgelige ord demonstrerer altså, at du faktisk får ganske vanskeligt ved at være helt alene.

I uddannelsesverdenen er tendensen til at få øje på: Nyansatte lærere er automatisk en del af tværfaglige team, hvis ikke, ja så efterlyses de. Studerende bliver en del af en projektgruppe. Og en universitetslærer holder ikke forelæsning, men forelægger sine foreløbige tanker for – forhåbentlig – gruppe- og diskussionsorienterede studerende. Det betyder, at planer og tanker ikke må være færdig- og fastlagt for andre.

Det ufærdige har vundet over det færdige. Det diskutale over det definitive. Diskussioner er endeløse. De bliver højst midlertidigt afbrudt. Afgørelser, midlertidige forståelser, falder som konsekvens af diskussionsudmattelse. Ikke af 'det bedre arguments tvang'. Diskussionen er blevet indiskutabel.

Baggrunden for disse påstande lyder sådan her: Ændringen i samfundets forandringshastighed og -retning gør forudsigelse af den relevante viden usikker. Det er svært at vide, hvad man bør vide. Og derfor er det svært at vide, hvad andre bør vide. Selve spillet mellem spørgsmål og svar er blevet en dynamisk og åben affære. I samme takt som dét sker, opprioriteres kvalifikationer som evnen til samvær, samarbejde og retoriske evner i at overbevise andre. Her står vi så – med en balanceringsopgave. Men hvordan sørger vi for, at opprioriteringen af samværs kvalifikationer ikke betyder en nedprioritering af en relevant faglig-saglig indsats?

Immanuel Kants forestilling var, at oplysningens – eller rettere pædagogikkens – *raison d'être* var 'kunsten at opdrage'. Men når vi i dag har en forestilling om, at hin enkelte kan lede sig selv, så slides opdragerens autoritet til at fortælle andre, hvad de skal gøre, ned til det rene ingenting – altså til at forelægge sine foreløbige tanker. Oplysning lider af demokratitis, når vi ikke anerkender, at viden hviler på forskel. Når opdragere bilder sig ind, at de ikke ved bedre, og bilder studerende ind, at de, selv med deres erfaringsbaggrund, ved mindst lige så godt, har vi et problem: Ligeværdig-

hedens dilemma. Og det er i det perspektiv, at man skal se lærerens afgørende rolleskift fra vidensautoritet til vejleder. Konsekvensen er, at vi er konfronteret med det umulige spørgsmål: Hvordan er det muligt at lede den anden, når det er den anden, som kender vejen?

Moderne læreres svar er: 'Vi vil ikke være pædagoger, men terapeuter'. Og de studerende er med på det: 'Giv os vores daglige supervision!' Det vækker uro og modstand. For eksempel hos kanonforkæmpere, der mener, at faglighed og saglighed må styrkes ved at indføre en bindende kanon, som læreren kan forelæse, ikke blot forelægge, fra.

Lad os dog i stedet have tiltro til en balancering mellem en vejledning, der overlader for meget til den enkelte, og en kanontanke, der overlader for lidt – og ikke tager individualiseringen og persons-kabet tilstrækkeligt alvorligt som vor tids grundvilkår. Er der noget vi ikke lider af, så er det influenza. Vi er nærmest selvgjorte. Pædagogisk ledelse må tage bestik af det vilkår – og imødegå det, hvor det antager uacceptable former.

Samspil, medinddragelse og alle de andre selvfolgelige ord antyder en ny massetænkning, som handler om at få lov til at udfolde sig som sig selv i andres øjne og øren – at få andres respekt for det, de hører og ser. Ganske vist er vi her sammen, men vi er ikke de samme – og vi holder kun sammen, så længe vi er brugbare for hin andens ligeværdige projekter. Hvad er de konkrete konsekvenser. En konsekvens er, at vi ikke alene i folkeskolen, men nu også i gymnasiet gør faglighed og saglighed til et spørgsmål, der kan løses didaktisk. Også en moderne gymnasielærer skal i højere grad være vejleder for projektarbejder. Huller mellem fagene skal stoppes med tværfaglighed. Og kræves andre personer, skal der dannes team. Er teambuilding virkelig den nye forestilling om 'Bildung'? Eller forstokker en sådan reform blot det danske skolesystems fagrække yderligere. I hvert fald er vi i gang med at fremme gruppekonstruktioner, hvor læreren overlader eleverne til at tage ansvar for egen læring.

Vi er vidner til en ny – selv-hyggende – kollektivism, der risikerer at fremme glæden ved selvgod undervisning og læring. At være åben og rummelig for den enkeltes projekt overlader nemlig i virkeligheden vedkommende til sig selv og til ligeværdigheden. Det bliver man imidlertid træt af. Men orker vi at overskride os selv. Eller er vi definitivt færdige med det? Det er en diskussion værd. ▲